

Rapportage onderzoek

School en Omgeving

2025 – 2026

April 2026

Hogeschool Viaa, lectoraat Goede Onderwijspraktijken

Hogeschool Windesheim, lectoraat Jeugd

Projectleider School en Omgeving

Contact: fmodderman@vb-management.nl

Hoofstuk 1. Aanleiding vervolgonderzoek

Kinderen en jongeren kunnen hun talenten het beste ontwikkelen in een stimulerende omgeving. De subsidieregeling School en Omgeving 2025-2028 heeft als doel leerlingen een buitenschools aanbod aan te bieden. Dit aanbod moet passen bij de lokale behoefte en omgeving, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen, ongeacht hun thuissituatie of omgeving. Daarnaast helpt het hen om vaardigheden te ontwikkelen die hen ondersteunen bij gelijkwaardige deelname aan de maatschappij, waardoor kansengelijkheid kan toenemen (Ministerie van OCW, 2023). Deze regeling is de opvolger van School en Omgeving 2022-2023. De subsidie is bedoeld om een 'programma verrijkte schooldag' uit te voeren voor de ontwikkelgebieden sport, cultuur, cognitieve ontwikkeling, sociale ontwikkeling, oriëntatie op jezelf en/of oriëntatie op de wereld.

In een eerder onderzoek naar de Rijke Schooldag, het programma dat de kinderen kennen als 'het aanbod van Abby D', werden lopende initiatieven, de samenwerking tussen betrokken organisaties en professionals en wensen vanuit ouders en kinderen in kaart gebracht door middel van een inventariserend-verkennend onderzoek. Er kwamen diverse vraagstukken naar voren voor vervolgonderzoek zoals een integraal pedagogisch wijkplan, ouderparticipatie, steun en voorbeeldfiguren in de wijk, de pedagogische kwaliteiten van de workshop aanbieders, van een Rijke Schooldag naar een Verlengde Schooldag en de monitoring.

In opdracht van de Stuurgroep van School en Omgeving is besloten om in te zetten in het vervolgonderzoek op het integraal pedagogisch wijkplan en de monitoring. In het plan van aanpak dat is geschreven ter goedkeuring door de Stuurgroep omschreven we beide onderdelen als volgt:

Integraal pedagogisch wijkplan

In de Zwolse wijken werken verschillende organisaties en professionals vanuit de kinderopvang, het onderwijs, huisartsen, de JGZ, sociaal wijkteam, vrijwilligers en de jeugdhulp met elkaar samen. Deze organisaties hebben allemaal als doel om kinderen kansrijk en gezond op te laten groeien. Om het gezond en kansrijk opgroeien te bevorderen is het van belang dat de gezamenlijke partners een eenduidige taal en aanpak hanteren in de diverse wijken in Zwolle. Een integraal pedagogisch wijkplan opstellen is hierbij een middel voor dit doel. Verschillende praktische belemmeringen (op verschillende locaties zitten, elkaar niet kennen, verschillende eisen vanuit verschillende organisaties die aan uitvoering worden gesteld) en inhoudelijke verschillen (verschillende (organisatie) culturen), verschillende belangen (en verantwoordingscriteria) maken een samenwerking niet eenvoudig. Een dergelijk plan kan helpen om vanuit één gezamenlijke visie toe te werken naar kansrijk en gezond opgroeien, reeds lopende en nieuwe initiatieven beter aan elkaar te verbinden en praktische en inhoudelijke belemmeringen op tafel te kunnen leggen en te bespreken.

Een good practice hiervan zien we in de Groningse wijk Lewenborg, waar een integraal pedagogisch wijkplan is opgesteld. Het is aan te bevelen dat het schrijven van een dergelijk wijkplan ook in Zwolle wordt verkend. Hierin is het van nadrukkelijk belang dat kinderen en jongeren, samen met hun ouders, betrokken worden.

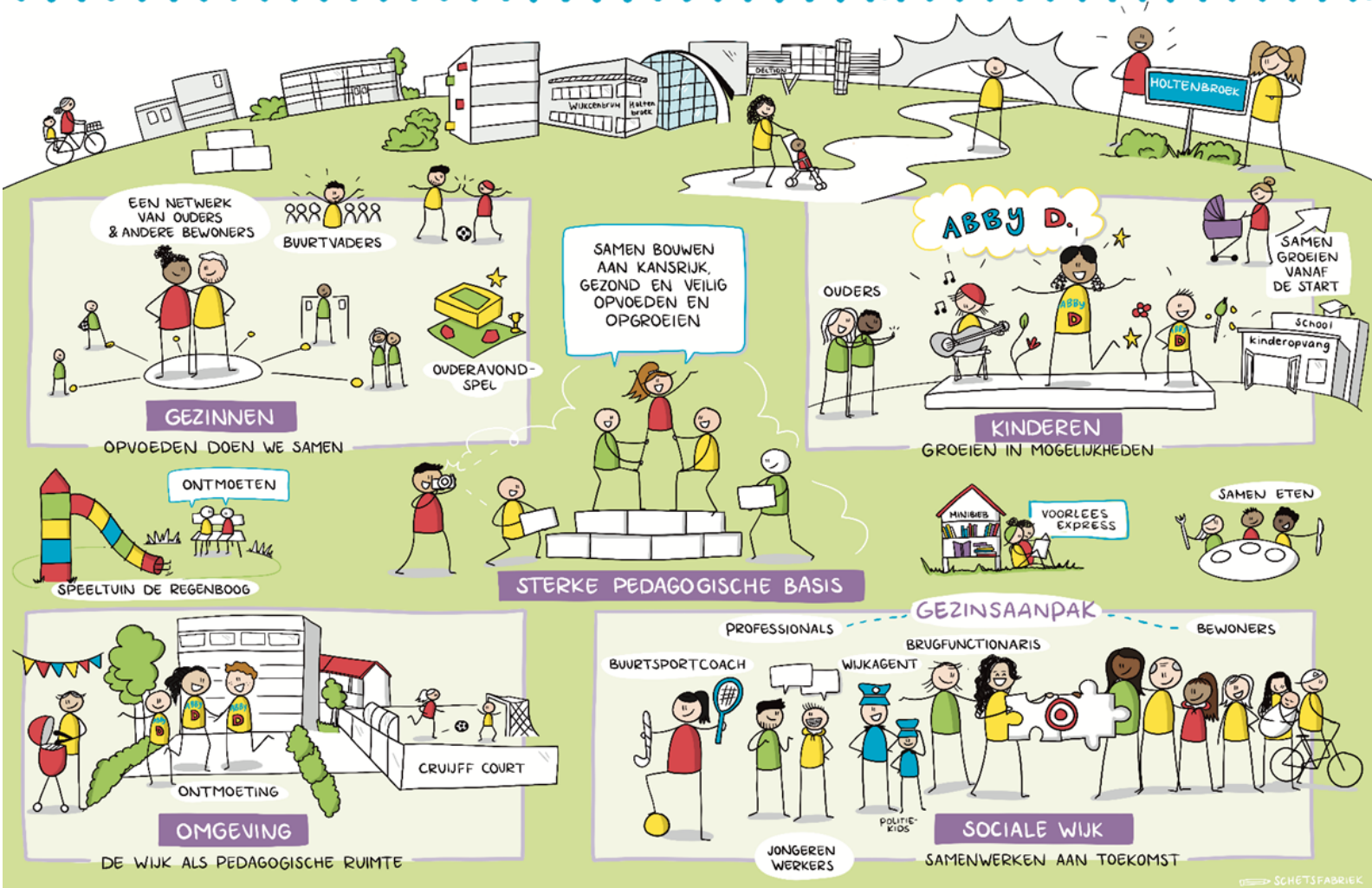
Monitoring

Vanuit de kwaliteitscriteria van Dijkema (2024), die ook gebruikt worden om vergelijkbare programma's te monitoren, kan het programma van de Rijke Schooldag in Zwolle gemonitord worden. Het gaat hier om de pedagogische kwaliteit, de inhoudelijke kwaliteit en de proceskwaliteit. Deze indeling wordt aanbevolen, omdat de cijfers en data die nu al verzameld zijn hiermee in lijn liggen. Omdat op landelijk niveau dezelfde indicatoren worden gebruikt geeft dat kansen en mogelijkheden om het Zwolse programma vergelijken met andere programma's en data te gebruiken voor het doorontwikkelen van het huidige Zwolse programma. Als onderdeel van het vervolgonderzoek kunnen we de indicatoren verder aanscherpen en een tool ontwikkelen om deze diverse indicatoren te meten in de dagelijkse praktijk, zonder dat dit partners veel tijd en energie kost. Analyse van de data behoort tot de mogelijkheden, waarbij er (half)jaarlijks gerapporteerd kan worden aan de Stuurgroep.

In de volgende twee hoofdstukken laten we zien wat we de afgelopen periode gedaan hebben en waarin dat heeft geresulteerd.

Hoofstuk 2. Integraal Pedagogisch wijkplan

PEDAGOGISCH WIJKPLAN HOLTENBROEK

Aanleiding

In 2023 is een onderzoek gestart naar de Rijke Schooldag in Zwolle, een programma van naschoolse activiteiten dat de kinderen kennen als het aanbod van 'Abby D'. Gedurende dit onderzoek zijn eerst de lopende initiatieven, de samenwerking tussen betrokken organisaties en professionals en wensen vanuit ouders en kinderen in kaart gebracht door middel van een inventariserend-verkennend onderzoek.

Vervolgens zijn aanknopingspunten die zich lenen voor doorontwikkeling verkend en zijn er aanbevelingen gedaan. Eén van deze aanbevelingen was het opstellen van een pedagogisch wijkplan voor de wijken waar een Rijke Schooldag programma actief is, beginnend met één van de wijken. Om het gezond en kansrijk opgroeien te bevorderen is het van belang dat de gezamenlijke partners een eenduidige taal en aanpak hanteren.

Een pedagogisch wijkplan opstellen is een middel om dit doel te bereiken. Een dergelijk wijkplan kan helpen om vanuit één gezamenlijke visie toe te werken naar gezond en kansrijk opgroeien en kan leiden tot gemeenschapsversterking in de wijk. Deze aanbeveling is overgenomen door de Stuurgroep School & Omgeving en Holtenbroek is gekozen als eerste wijk.

Parallel aan dit proces is in de wijk Holtenbroek het [Toekomstperspectief](#) geschreven, waarin bewoners en professionals hebben meegedacht over een 'kompas' richting gezondheid, kansengelijkheid en bestaanszekerheid. Het Toekomstperspectief is gebruikt als startpunt en onderlegger voor het pedagogisch wijkplan, om te voorkomen dat er verscheidene documenten opgeleverd worden die niet bij elkaar aansluiten.

Het pedagogisch wijkplan is bedoeld voor kinderen, ouders, bewoners en professionals in de wijk Holtenbroek. De nadruk ligt op de professionals.

Het ontwikkelproces

Het opstellen van een pedagogisch wijkplan voor de wijk Holtenbroek vloeit voort uit het onderzoek naar de Rijke Schooldag. Een mooi voorbeeld van een pedagogisch wijkplan is het plan van de Groningse wijk Lewenborg (Pauwels, Kassenberg & Dijkstra, 2022), welk mede als inspiratie heeft gediend voor het plan voor de Zwolse wijk Holtenbroek.

Proces Pedagogisch Wijkplan

In het ontwikkelproces van het pedagogisch wijkplan is draagvlak een basisvoorwaarde. Om tot dit plan te komen zijn we in gesprek gegaan met een diverse groep professionals en ouders uit de wijk. Er zijn twee onlinebijeenkomsten met professionals vanuit de gemeente, de scholen, de kinderopvang, Stadkamer, Sportservice Zwolle en Het werkt sociaal georganiseerd in oktober 2025. Daarnaast hebben we een aantal gesprekken met ouders gevoerd in de aanloop naar een fysieke bijeenkomst op 11 december 2025 in Wijkcentrum Holtenbroek.

In de onlinebijeenkomsten is verkend wat de meerwaarde zou kunnen zijn van een pedagogisch wijkplan en waar dit plan aan zou moeten voldoen. Ook is er een enquête afgenomen waarin onderwerpen ten aanzien van het pedagogisch wijkplan zijn verkend. Er zijn verschillende gesprekken met ouders geweest. Hier kwamen de vele initiatieven langs die er zijn in Holtenbroek. Vragen die hieruit voortkwamen: Hoe bereiken we de ouders die we nu niet bereiken? Hoe verbinden we vele verschillende initiatieven in de wijk Holtenbroek aan elkaar?

Op 11 december 2025 kwamen zo'n 30 professionals en ouders bij elkaar om in gesprek te gaan over de concept visie en de uitgangspunten die waren geformuleerd. De uitkomsten van de gesprekken zijn meegenomen in het uiteindelijke pedagogisch wijkplan.

Op 12 maart 2026 is de visual en de onderbouwing gepresenteerd aan de groep ouders en professionals die ook op 11 december aanwezig waren. Hen is feedback gevraagd op het plan en de concrete acties die zijn voorgesteld. Ook is er gevraagd wat mogelijke vervolgstappen zouden moeten zijn.

De definitieve visual met onderbouwing is op 19 maart 2026 tijdens een overleg van de stuurgroep Rijke schooldag gepresenteerd.

Proces uitgangspunten

De uitgangspunten, zoals later in dit Pedagogisch Wijkplan beschreven, zijn geformuleerd vanuit het Toekomstperspectief Holtenbroek. Het Toekomstperspectief omvat, naast suggesties voor de ruimtelijke inrichting van de wijk, ook pedagogische aspecten. Deze dienden als basis voor de geformuleerde uitgangspunten. In de

gesprekken met professionals en bewoners uit de wijk zijn de uitgangspunten voorgelegd, waarna ze aangescherpt zijn. Het literatuuronderzoek om de uitgangspunten te kunnen onderbouwen vanuit de theorie, liep parallel aan het praktische proces met professionals en bewoners.

Proces pedagogische visie

De uitgangspunten vormen de basis van de pedagogische visie voor de wijk Holtenbroek. Er is feedback gevraagd op deze visie aan verschillende professionals en ouders die betrokken zijn bij het pedagogisch wijkplan en op basis van deze feedback is de visie bijgewerkt en vastgesteld.

Proces werkzame principes

Wanneer is een pedagogisch wijkplan succesvol? Wat is hiervoor nodig? Uit de diverse gesprekken tijdens de verschillende bijeenkomsten kwamen steeds dezelfde herkenbare principes terug. Deze zijn verder verkend en onderbouwd met behulp van passende literatuur.

Uitgangspunten

Voor het pedagogisch wijkplan zijn vier uitgangspunten geformuleerd. De uitgangspunten vallen binnen de domeinen gezinnen, kinderen, omgeving en de sociale wijk. Deze worden onderbouwd vanuit het Toekomstperspectief Holtenbroek en de literatuur, om tot onderbouwde vervolgacties te komen.

1. Gezinnen – opvoeden doen we samen

Uitgangspunt

Gezinnen staan er niet alleen voor. Ouders worden erkend als primaire opvoeders en ondersteund door zowel professionals als andere ouders in de wijk.

Veel bewoners voelen zich thuis in Holtenbroek. Ze waarderen de vriendelijke burens en de onderlinge, sociale sfeer. Men zorgt voor elkaar en is bereid elkaar te helpen. Tegelijkertijd kunnen onderling begrip en verbondenheid versterkt worden (Gemeente Zwolle, 2025). “It takes a village to raise a child”, zo luidt het bekende Afrikaanse gezegde over de gemeenschap die nodig is om een kind te laten ontwikkelen en bloeien. Ann Douglas voegde eraan toe: “It takes a village to support that child’s parent.” Een belangrijke aanvulling, want ook ouders en verzorgers hebben een omgeving nodig die hen helpt hun kind te laten groeien.

Een netwerk van vrienden, familie, kennissen, burens en professionals, dat ondersteuning kan geven bij opvoedtaken, wordt ook wel de pedagogische basis genoemd (Hoex et al., 2022). Het hebben van voldoende hulpbronnen, en daarmee een sterke pedagogische basis, is van belang. Hulpbronnen kunnen tegenwicht bieden, zodat draagkracht vergroot wordt. Helaas blijken ouders met meerdere zorgen of problemen juist relatief weinig hulpbronnen tot hun beschikking te hebben. Daarmee hebben zij niet alleen veel te dragen, maar over het algemeen ook minder draagkracht om dat te doen (Bucx, Eggink & De Klerk, 2023). Uit het onderzoek van Bucx, Eggink en De Klerk (2023) blijkt ook dat de meerderheid van de ouders – het zij met of zonder zorgen – geen hulp krijgt vanuit hun omgeving als het gaat om opvoedtaken. Aandacht voor gezinnen bij wie de inzet van het netwerk versterkt kan worden, is daarom wenselijk in Holtenbroek.

2. Kinderen – groeien in mogelijkheden

Uitgangspunt

Kinderen worden benaderd vanuit hun mogelijkheden. Ze voelen zich welkom, veilig en verbonden en krijgen gelijke kansen om zich te ontwikkelen.

Het streven van de Gemeente Zwolle is Holtenbroek als wijk waar iedereen zich thuis kan voelen en kinderen een goede start krijgen. Als het gaat om kansengelijkheid, groeien kinderen in Holtenbroek vaker op in armoede. Statistisch gezien lopen kinderen uit lage-inkomensgezinnen en eenoudergezinnen op school vaker achterstanden op. Dit heeft directe impact op de kansen van kinderen in Holtenbroek. Werken aan kansengelijkheid is een opgave die genoemd wordt in het Toekomstperspectief Holtenbroek (Gemeente Zwolle, 2025). Op scholen hebben de ondersteuningsteams een belangrijke rol die bijdraagt aan de kansengelijkheid. Ze vormen een belangrijke schakel in de ondersteuning van kinderen vanuit de school.

Het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK, 1989) legt in artikel 12 en artikel 29 nadruk op het feit dat kinderen recht hebben op een stem, participatie en maximale ontplooiing van hun talenten. Je welkom en verbonden voelen en kansen krijgen om je te ontwikkelen zijn daarmee geen mooie idealen, maar fundamentele kinderrechten.

“Het onderwijs bereidt niet alleen de kinderen voor op de toekomst, maar sorteert de kinderen ook maatschappelijk” (Jonkman, Brock, Day & Yassine, 2021, p. 4). In het onderzoek benoemen Jonkman et al. (2021) dat onder andere leerkrachtverwachtingen, focus op talentherkenning, gelijkwaardige toegang tot aanvullende leerinitiatieven, vroeg investeren en een gevarieerd hele-dag aanbod voor kinderen kunnen bijdragen aan kansengelijkheid.

3. Omgeving – de wijk als pedagogische ruimte

Uitgangspunt

De fysieke omgeving ondersteunt ontwikkeling, ontmoeting en veiligheid. School en wijk zijn samen één leer- en leefomgeving.

Uit het toekomstperspectief komt naar voren dat bewoners in Holtenbroek behoefte hebben aan meer fysieke plekken voor kinderen en jongeren, die veilig bereikbaar zijn. Goede en diverse ontmoetingsplekken zijn essentieel en kunnen ingezet worden om de sociale veiligheid te verbeteren (Gemeente Zwolle, 2025).

De Visscher (2010) beschrijft de buurt als gebouwde, gedeelde en geleefde realiteit, waarbinnen mensen sociaal handelen en daarmee specifieke socialisatie- en burgerschapspraktijken (re)construeren. Hij noemt dat er aandacht moet zijn voor hoe een fysieke omgeving zich vertaalt in een sociaal gedeelde ruimte. Dit benadrukt het belang van een buurt of wijk die de ontwikkeling, ontmoeting en veiligheid ondersteunt.

4. Sociale wijk – samenwerken aan toekomst

Uitgangspunt

Holtenbroek is een pedagogische gemeenschap waarin samenwerking tussen professionals en bewoners vanzelfsprekend is.

Het versterken van de sociale basis is een belangrijke ambitie uit de Koers Sociaal domein (Gemeente Zwolle, 2025) die met het Toekomstperspectief is vertaald naar Holtenbroek. Er moet geïnvesteerd worden in verbondenheid, inclusie en samenwerking om dit te bewerkstelligen. Bewoners hebben baat bij verbinding met en ondersteuning van professionals, zo kunnen bewonersinitiatieven versterkt worden. Meer onderlinge verbinding versterkt het sociale weefsel in Holtenbroek. Het delen van kennis, tijd en zorg staat hierin centraal (Gemeente Zwolle, 2025).

Veel kinderen hebben te maken met een kloof tussen de school- en thuisomgeving (Jonkman, Brock, Day & Yassine, 2021). Om deze kloof kleiner te maken of te dichten, is er samenwerking nodig. Samenwerking vraagt vertrouwen. Vertrouwen in de samenwerking én in elkaar. Verwoerd en Fase (2022) onderscheiden vier elementen, te weten 1) professionele houding, 2) motivatie, 3) werkrelatie en 4) navigatie. Vragen die daarbij gesteld kunnen worden zijn onder andere: Bezit je het vermogen om over de grens van je eigen domein te stappen? Wat maakt dat je gemotiveerd bent om de samenwerking met een andere professional tot een succes te maken? Wat maakt dat de opgebouwde werkrelatie de samenwerking ten goede komt? En welke koers zet je uit, als professionals en bewoners samen, om vanuit een gedeelde visie haalbare doelen te stellen? Het opbouwen van een vertrouwensband met samenwerkingspartners vraagt een investering. Dat geldt ook voor een samenwerking tussen professionals en bewoners in Holtenbroek. Samenwerken vraagt vertrouwen. In samenwerking moet worden geïnvesteerd zodat het vertrouwen kan groeien.

Pedagogische visie

Het pedagogisch uitgangspunt in de wijk Holtenbroek als basis betekent dat het een wijk is waarin kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar kansrijk, gezond en veilig kunnen opgroeien en zich in samenhang met hun gezinnen, kinderopvang, school en buurt kunnen ontwikkelen. De wijk vormt een pedagogische gemeenschap: opvoeden en opgroeien zijn een gedeelde verantwoordelijkheid van kinderen, jongeren, ouders, professionals en bewoners.

In Holtenbroek staat het kind in de context centraal. Het gezamenlijke doel is het zien en welkom laten voelen van elk kind, ongeacht achtergrond, thuissituatie of ondersteuningsbehoefte. Kinderen krijgen ruimte om te ontdekken wie zij zijn, hun talenten te ontwikkelen en te leren omgaan met verschillen tussen thuis, school en straat. Daarbij wordt ingezet op versterking van eigen kracht, creativiteit en sociaal-emotionele vaardigheden.

Gezinnen voelen zich gesteund in de opvoeding. Verschillende vormen van formele ondersteuning (school, kinderopvang, jeugdhulp, jeugdwerk) en informele steun (andere ouders, buurtinitiatieven) sluiten op elkaar aan. Ouders worden actief uitgenodigd om mee te doen aan de georganiseerde activiteiten, zonder dat deelname wordt afgedwongen. De wijk biedt laagdrempelige mogelijkheden voor ontmoeting, uitwisseling en gezamenlijke activiteiten, met expliciete aandacht voor moeilijk bereikbare ouders en vaders.

De fysieke leefomgeving is veilig, herkenbaar en uitnodigend. School en wijk vormen samen één pedagogische ruimte. Openbare plekken stimuleren ontmoeting, spel en samen verantwoordelijk zijn. Kinderen, jongeren en ouders ervaren de wijk als van hen, en voelen zich gezien door vaste en vertrouwde gezichten.

De sociale wijk kenmerkt zich door samenwerking. Onderwijs, zorg, welzijn, sport, jeugdvoorzieningen, ondernemers en bewoners werken vanuit een gedeelde pedagogische opdracht: bijdragen aan het welzijn, de ontwikkeling en toekomstkansen van kinderen en jongeren. Deze samenwerking is zichtbaar, toegankelijk en duurzaam georganiseerd.

Samenvattend kernstatement

Holtenbroek is pedagogisch sterke wijk waarin opvoeden en opgroeien gezamenlijke verantwoordelijkheden zijn. Door sterke samenwerking tussen gezinnen, kinderopvang, scholen, professionals en bewoners ontstaat een veilige, inclusieve en stimulerende omgeving waarin kinderen en jongeren hun mogelijkheden kunnen ontdekken, hun talenten kunnen ontwikkelen en volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving.

Werkende principes

In Holtenbroek zijn reeds tal van activiteiten die raken aan het bieden van een kansrijke en gezonde leefomgeving voor jeugdigen. Uit deze activiteiten zijn een aantal werkende principes te benoemen, die geborgd dienen te worden en mogelijk verder ingezet kunnen worden om het kansrijk opgroeien te bevorderen. De werkende principes zijn ontmoeten, zichtbaarheid, herkenning en verantwoordelijkheid. Deze principes zijn vastgesteld naar aanleiding van de input uit de bijeenkomsten met betrokkenen en bovenstaande literatuur en worden hieronder verder toegelicht. We maken daarbij een koppeling tussen de vier principes en reeds bestaand onderzoek/bestaande literatuur.

Ontmoeten

“Ontmoetingen werken verrijkend en leveren daardoor bijna als vanzelf een elementaire bijdrage aan het kansrijk opgroeien en opvoeden” (Hoex et al., 2022, p. 3).

De pedagogische basis die hiervoor is beschreven, wordt gevormd door ontmoetingen tussen mensen onderling. De kwaliteit van deze ontmoetingen heeft invloed op de pedagogische rijkdom. Ontmoetingen dragen bij aan het sociaal kapitaal. We kunnen hierin een onderscheid maken tussen *bonding*, *bridging* en *linking*. Onder *bonding* verstaan we het opdoen van contacten binnen ‘de eigen groep’, onder *bridging* verstaan we het contact leggen met andere groepen en onder *linking* verstaan we het meedoen in de samenleving. Elkaar leren kennen en waarderen is in ontmoetingen van fundamentele waarde (Hoex et al., 2022).

Zichtbaarheid

Structurele aanwezigheid van vaste gezichten in de wijk is belangrijk, geven professionals en buurtbewoners uit Holtenbroek aan. Het is van belang dat jeugd- en wijkagenten, jeugdwerkers en buurtcoördinatoren zichtbaar zijn in de wijk. Onder zichtbaar zijn verstaan we het kennen van en het gekend of herkend worden door bewoners.

Zichtbaarheid zorgt voor verbinding. In een steeds verder digitaliserende wereld, in tijden van minder zichtbare aanwezigheid, kan het voor bijvoorbeeld agenten een uitdaging zijn om in verbinding te blijven. Relaties tussen agenten en burgers zijn in deze tijd vaker abstract en afstandelijk, schrijven Terpstra, Verhage en Van Reemst (2022). Het kennen van en het gekend of herkend worden door bewoners draagt bij aan verbinding met deze bewoners.

Herkenning

Kinderen kennen Abby D. De vrolijke figuurtjes met blauwe broek en geel shirt, waar een grote A op staat, zijn goed te herkennen voor alle kinderen uit Holtenbroek. Naast het feit dat de figuurtjes goed te herkennen zijn, kunnen de kinderen ook herkenning vinden in Abby D. Zwart, wit, groot, klein, Abby D. is iedereen.

Bewoners, ouders en jongvolwassenen kunnen worden ingezet om aanbod te verzorgen voor Abby D., aanbod onder de aandacht te brengen of drempels weg te nemen. Een organisatie als 'Het werkt sociaal' is afgestemd om zo nabij mogelijk aanwezig te zijn. Dat houdt in dat zij snel zien met wie wijkbewoners 'iets hebben'. Dat is belangrijk, omdat veel ouders in multiculturele wijken hun kinderen beschermd opvoeden. Niet elk kind mag zomaar naar de disco die in de wijk georganiseerd wordt. Maar als de buurvrouw, met wie ouders zich kunnen identificeren, eenzelfde soort activiteit organiseert, is het voor ouders goed. De herkenning biedt vertrouwen, ouders zien activiteiten van Abby D. als veilig om hun kind naartoe te brengen, ongeacht waar de activiteit plaatsvindt.

Abby D. biedt een stimulerende en beschikbare omgeving, waar ouders en kinderen zich welkom voelen. Deze veilige omgeving kan de thuissituatie verrijken. De interactie tussen verschillende systemen, de partijen om het kind heen, beïnvloedt de ontwikkeling van kinderen. Een mix van sociale relaties en omgevingen is van invloed op de kansen die kinderen krijgen om mee te doen in de samenleving (Hoex et al., 2022). De ervaringen leren dat er meer mogelijkheden zijn voor interactie tussen verschillende systemen als er herkenning is, en daarmee vertrouwen. Herkenning is daarom een groot goed in een wijk als Holtenbroek.

Verantwoordelijkheid

Opvoeden wordt anno 2026 niet vaak meer als gezamenlijke verantwoordelijkheid gezien, maar wie spreekt met professionals en bewoners uit Holtenbroek, merkt al snel dat er een groot gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel is. In Holtenbroek wordt samengewerkt aan een sterke pedagogische basis. Als gelijkwaardige samenwerkingspartners staan betrokkenen om de jeugd en elkaar heen. Iedereen is zich bewust van de verantwoordelijkheid die dit vraagt. Dit alles heeft te maken met het hebben van een stem, wat verantwoordelijkheid vraagt voor het ondernemen van actie. Paalman (2023, p.3) zegt hierover: "Ieder van ons moet de verantwoordelijkheid aanvaarden om de verandering die we zoeken tot stand te brengen."

Door breed samen te werken, ontstaat er een breed perspectief. Dat brede perspectief is een prachtige kans om het juiste te doen voor iedereen, dus ook voor jeugdigen en gezinnen, in Holtenbroek. Voor een effectieve samenwerking is het belangrijk om elkaar en elkaars rol te kennen, elkaars taal te spreken en erin te geloven dat samenwerken effect heeft.

In de Canon Zorg voor de Jeugd (2013) wordt de opvoedingsparadox beschreven. We weten steeds meer over de biologische, sociale en psychologische ontwikkeling van kinderen. Juist al deze kennis maakt opvoeden een ingewikkelde verantwoordelijkheid.

In vrijwel de meeste gevallen hebben ouders het beste voor met hun kinderen, maar het willen handelen op de juiste manier brengt veel onzekerheid met zich mee. In het kader hiervan is het helpend dat er een gedeelde verantwoordelijkheid is in Holtenbroek als het gaat om kansrijk en gezond opgroeien.

Versterken en verbinden wat er al is

In de wijk Holtenbroek gebeurt veel rondom kinderen en gezinnen. Hiervan is veel in beeld gekomen tijdens dit onderzoek, maar zeker niet alles. Er is nog onvoldoende zicht op alle voorzieningen, activiteiten, overleggen en initiatieven die er zijn rondom kinderen en gezinnen in Holtenbroek. De eerste stap is het in kaart brengen hiervan, om vervolgens te kunnen 'verbinden met' en 'versterken van' wat er al is.

Er wordt door onderwijs en gemeente gewerkt aan de 'Visie op onderwijshuisvesting' in Holtenbroek. Dit initiatief is een vertaalslag van het stadsbrede Integraal Huisvestingsplan (IHP) naar een concreet huisvestingsplan voor Holtenbroek. In dit kader werken onderwijs en gemeente aan een visie die gaat over integraal kijken naar onderwijsvoorzieningen in de wijk. In deze visie staat de ontwikkeling van kinderen in de wijk centraal. De ambitie die hieruit volgt gaat om meer dan alleen onderwijshuisvesting: het gaat om de totale ontwikkelomgeving van kinderen, waarin ook maatschappelijke partners zoals bibliotheek, logopedie, fysiotherapie, Het Werkt Sociaal, Sportservice Zwolle en kinderopvangorganisaties een rol spelen. Het pedagogisch wijkplan en deze ambitie versterken elkaar. Het is belangrijk dat de inhoudelijke aanbevelingen die we in het volgende hoofdstuk doen, worden meegenomen in de verdere uitwerking van de onderwijsvisie. Op deze manier kunnen de toekomstige schoolgebouwen van Holtenbroek bijdragen aan het realiseren van de ambitie van het pedagogisch wijkplan.

Daarnaast is in Zwolle de 'Opgave Versterken en verder ondersteunen van de sociale basis' een belangrijk onderdeel van de 'Koers Sociaal Domein 2024-2030'. Binnen deze opgave is extra aandacht voor het thema 'Opgroeien, opvoeden en veerkrachtige jeugd'. De gemeente en de partners in het Zwolse sociaal domein werken hierin samen. Het doel van deze samenwerking is om gezamenlijk de uitdagingen aan te gaan die in Zwolle gezien worden in de ondersteuning van de ontwikkeling van Zwolse kinderen tot veerkrachtige inwoners van de stad. Uitdrukkelijke ambitie hierin is om samen te brengen van wat er al is in de stad, te versterken wat er goed gaat, en te leren van wat er nog beter kan. Het is zinvol om de aanbevelingen van het pedagogisch wijkplan op te nemen in de inventarisatie vanuit de opgave. Op deze manier kan er, waar nodig, vanuit de opgave worden bijgedragen aan ontwikkelingen in Holtenbroek. Andersom geldt hetzelfde: geleerde lessen in Holtenbroek kunnen als voorbeeld dienen voor andere delen van de stad.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op concrete acties die zorgen voor versterking en verbinding.

Suggesties voor concrete acties

Per uitgangspunt zijn een aantal concrete acties opgesteld die verkend of verstevigd kunnen worden. In overleg met de stuurgroep School en Omgeving, de gemeente en de betrokken partners wordt gekeken wie van betekenis kan zijn bij het opzetten of uitvoeren van deze acties. Het lijkt zinvol om hierin te verbinden met de focusopgave 'Opgroeien, opvoeden en veerkrachtige jeugd' binnen de Opgave Sociale basis binnen de gemeente Zwolle (zie de beschrijving van deze opgave in het vorige hoofdstuk).

1. Gezinnen – opvoeden doen we samen

- Inzetten van brugfunctionarissen tussen school, ouders en wijkvoorzieningen (met aandacht voor taal en cultuur).
- Ontwikkelen van ouder-kind activiteiten op scholen (met name 0–4 en overgang naar basisschool) voor het creëren van meer betrokkenheid en verbinding.
- Stimuleren van informele oudernetwerken (bijvoorbeeld oudercafés, taalcafés gekoppeld aan opvoedthema's).
- Laagdrempelige ontmoetingsplaatsen creëren voor jonge ouders.
- Het vergroten van betrokkenheid van vaders, bijvoorbeeld met het project 'buurtvaders'.
- Kiezen van een centrale communicatieplek (bijv. via Samen Zwolle) met actueel overzicht van alle gezinsactiviteiten in de wijk.

2. Kinderen – groeien in mogelijkheden

- Inventariseren en bundelen van het volledige activiteiten aanbod voor kinderen en jongeren (0–18).
- Wegnemen van aanmeldbeperkingen waar mogelijk, bijvoorbeeld door flexibele instroom en open inloopactiviteiten.
- Versterken en uitbreiden van succesvolle initiatieven zoals Abby D. waarbij wijk en school samenwerken.
- Actieve betrokkenheid van ouders bij kinderactiviteiten stimuleren.
- Opzetten van programma's gericht op sociaal-emotionele vaardigheden en omgaan met groepsdruk.
- Ruimte vergroten voor creatieve ontwikkeling (kunst, sport, muziek, media) in het buitenschools aanbod.
- Samen groeien vanaf de start, dus vanaf de zwangerschap.

3. Omgeving – de wijk als pedagogische ruimte

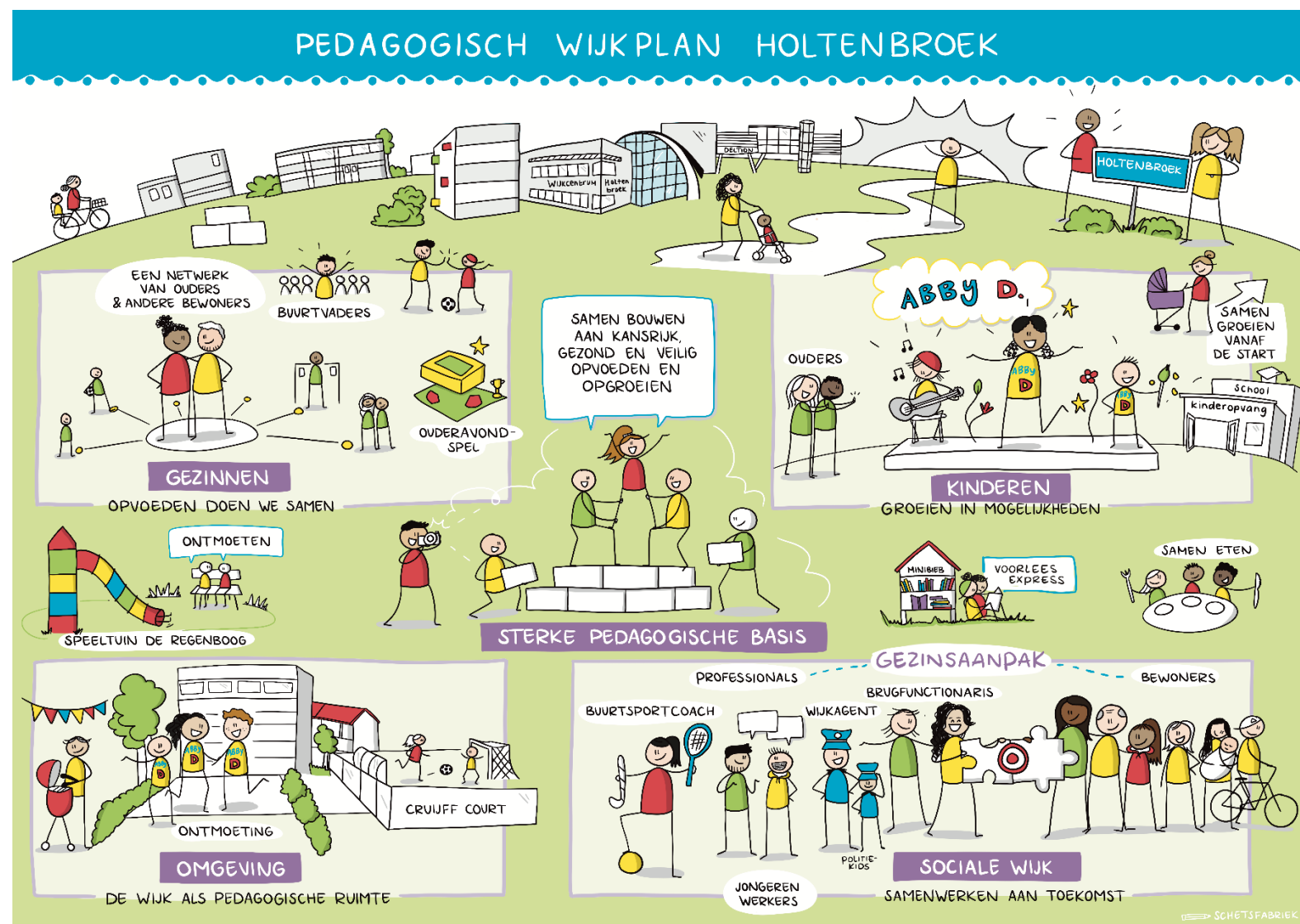
- Inventariseren van beschikbare ruimtes in de wijk, zoals scholen, buurtkamers en leegstaande panden.
- Ontwikkelen van een centrale, laagdrempelige ontmoetingsplek (geen klassieke bibliotheek, wel leer- en ontmoetingsfunctie).
- Koppelen van jeugdvoorzieningen aan scholen en wijkactiviteiten.

- Structurele aanwezigheid van vaste gezichten waarborgen, zoals van de wijkagent, jeugdwerkers en buurtcoördinatoren.
- Meer gezamenlijke wijkactiviteiten organiseren, bijvoorbeeld vieringen zoals kerst, Iftar, Suikerfeest, sportdagen en buurtmaaltijden.

4. Sociale wijk – samenwerken aan toekomst

- Structureel overleg organiseren tussen kinderopvang, onderwijs, jeugdwerk, zorg en welzijn rond gezamenlijke doelen.
- Het Wijkplatform Holtenbroek meer onder de aandacht brengen.
- Zichtbaarder maken van jeugdwerkers in de wijk.
- Bemand houden van buurtkamers met vaste gezichten.
- Organiseren van wijkfestivals en themabijeenkomsten ter versterking van ontmoeting en betrokkenheid.
- Inrichten van een 'ideeënbus' waarin bewoners en professionals initiatieven kunnen aandragen.

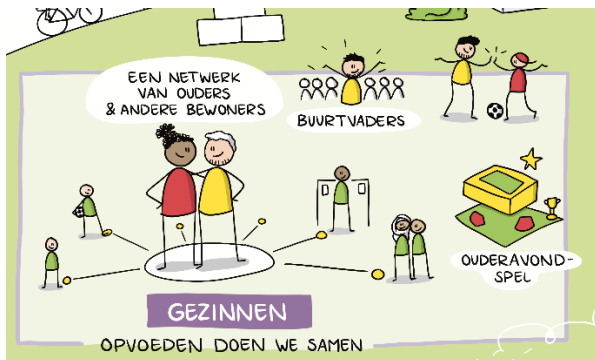
Bijlage 1 – Visual Pedagogisch Wijkplan Holtenbroek

Bijlage 2 – Toelichting Visual

Het pedagogisch wijkplan is gemaakt voor de wijk Holtenbroek. De wijk is herkenbaar in beeld gebracht in de visual. Zo zijn onder meer het wijkcentrum, speeltuin De Regenboog en het Crujff Court in beeld gebracht.

Verder bestaat de visual uit vier uitgangspunten: gezinnen, kinderen, omgeving en de sociale wijk.

1. Gezinnen – opvoeden doen we samen

Hier is een netwerk van ouders en andere bewoners te zien. Als er een netwerk gevormd wordt, kunnen verschillende mensen uit dit netwerk op verschillende momenten ingezet worden.

Het project buurtvaders is een voorbeeld van een project dat kan bijdragen aan het samen opvoeden. Niet alle kinderen hebben een (zichtbare) vader, terwijl de aanwezigheid van een vader veel (positieve) invloed kan hebben. Buurtvaders fungeren als voorbeeld voor meerdere kinderen in de wijk.

Daarnaast is het ouderavondspel zichtbaar in de visual. Het spel kan gespeeld worden met groepen ouders en bevat vragen en stellingen die uitnodigen tot reflectie en discussie rondom allerlei opvoedkundige thema's.

2. Kinderen – groeien in mogelijkheden

Het aanbod van Abby D. heeft als doel om bij te dragen aan gelijke kansen voor kinderen en jongeren om zich te ontwikkelen. Het betrekken van ouders bij deze activiteiten is

helpend en waardevol, voor de kinderen en voor ouders. Ouders staan samen met school en opvang om kinderen heen en werken samen aan een brede, rijke ontwikkeling.

Samen groeien vanaf de start staat voor het belang van samenwerking rondom de ontwikkeling van het kind, vanaf het begin. Ook de negen maanden voorafgaand aan de geboorte van een kind horen bij deze start.

3. Omgeving – de wijk als pedagogische ruimte

De inrichting van de wijk kan bijdragen op pedagogisch vlak, als deze omgeving bewust wordt ingericht als pedagogische ruimte. In de visual is onder andere het Cruijff Court te zien, dat, net als speeltuin De Regenboog, ontmoeting tussen kinderen en jongeren stimuleert.

Ook groen in de wijk, (school)pleinen en andere fysieke ruimte in straten en buurten dragen bij aan een omgeving die uitnodigt tot ontmoeting, wat bijdraagt aan een sterke pedagogische basis en tevens één van de werkende principes is.

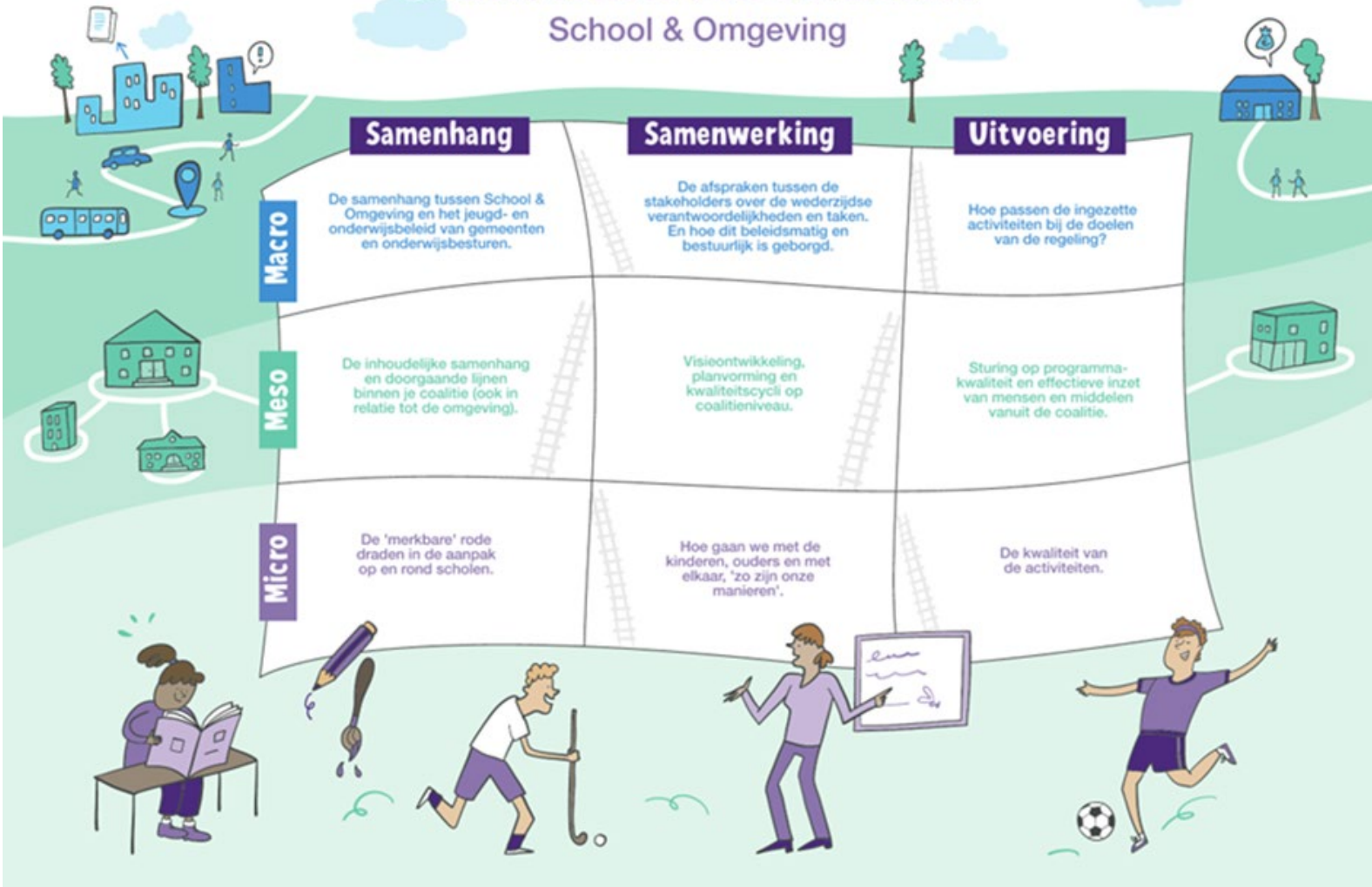
4. Sociale wijk – samenwerken aan toekomst

Samenwerking is van groot belang in Holtenbroek. Dat gaat zowel over samenwerking tussen verschillende professionals als de buurtsportcoach, jongerenwerkers, de wijkagent en de brugfunctionaris, als over samenwerking tussen deze professionals en bewoners. In de visual zijn puzzelstukjes te zien die verbonden worden door bewoners en professionals. Zo zien we de samenwerking in Holtenbroek ook, samen krijgen we meer voor elkaar.

Hoofdstuk 3. Monitoring

Bouwstenen van kwaliteit

School & Omgeving

Bouwstenen van kwaliteit

Binnen het programma School en Omgeving wordt gebruik gemaakt van diverse bouwstenen van kwaliteit. Vanuit deze bouwstenen wil de coalitie de ontwikkelingen van de Rijke Schooldag gaan monitoren:

- **Micro:** op schoolniveau wordt er echt gekeken naar de activiteiten en de organisatie binnen de school. Denk hierbij aan de communicatie met ouders, leerlingen en leerkrachten/directie, professionals in de wijk.
- **Meso:** op wijkniveau wordt er gekeken naar de activiteiten die samen met (convenant)partners in de wijk georganiseerd worden. Denk hierbij aan sportactiviteiten en activiteiten georganiseerd door een welzijnspartner.
- **Macro:** op coalitieniveau zal het voornamelijk gaan over de relatie (vertrouwen en samenwerking), het proces (voortgang) en resultaat (output en impact).

Vervolgens kan er op deze verschillende niveaus naar verschillende typen kwaliteit worden gekeken naar de samenhang, de samenwerking en de uitvoering. Diverse voorbeelden daarvan staat ook in Figuur 1.

Figuur 1. Bouwstenen van kwaliteit binnen School en Omgeving

Aan de slag in de Aalanden

Na overleg is besloten om voor de monitoring in het onderzoek te focussen op één wijk, de Aalanden, en binnen die wijk aan de slag te gaan met een vraagstuk dat zich richt op het *wijkniveau* en meer specifiek op een vraagstuk met betrekking tot de *proceskwaliteit*.

Context van het vraagstuk

Binnen de wijk Aalanden gaat het binnen de subsidie van School en Omgeving om de scholen CBS het Stroomdal, IKC de Wieden en Kindcentrum Wilgenburg. De Aalanden is een relatief jonge wijk, maar kent toenemende sociale vraagstukken. In vergelijking met Holtenbroek en Dieze is de wijk later aangesloten bij de Rijke Schooldag, terwijl de behoefte aan passend aanbod snel groeit. Juist in deze wijk is sprake van een groep **'kwetsbare kinderen'**, met name **meisjes**, die onvoldoende worden bereikt door het huidige aanbod (bron: Regie overleg School en Omgeving, 13 oktober 2025)

Met name **islamitische meisjes** nemen al op jonge leeftijd zorgtaken op zich en bewegen zich minder vrij in de wijk. Waar jongens vaker zelfstandig op pad gaan, ervaren meisjes meer sociale en culturele drempels om deel te nemen aan buitenschoolse activiteiten. Er is een duidelijke wens voor een **veilige, vertrouwde ontmoetingsplek (soos) voor meisjes**, waar zij zich kunnen ontwikkelen, ontspannen en ontmoeten. Daarnaast blijkt dat **oudere kinderen moeilijk te bereiken zijn**. Zij voelen zich 'te oud' voor het huidige aanbod en hebben andere behoeften, wat vraagt om een herijking van leeftijdsgericht en maatwerkgericht aanbod.

Een belangrijke randvoorwaarde is het ontbreken van een **geschikte fysieke ontmoetingsplek in de wijk**. De Aalanden kent meerdere wijkgebouwen, maar mist een centraal, multifunctioneel wijkgebouw waar kinderen en jongeren structureel samen kunnen komen. Het winkelcentrum wordt door bewoners en professionals gezien als een kansrijke plek.

De vraag vanuit de scholen waar we binnen dit onderzoek mee aan de slag gegaan zijn is: *"In hoeverre slagen de scholen en partners in de wijk Aalanden erin om via de Rijke Schooldag juist het 'kwetsbare kinderen' en meisjes te bereiken, en welke aanpassingen zijn nodig?"*

Wat zien we in de wijk?

Om een beter beeld te krijgen van het vraagstuk zijn er in totaal zeven interviews afgenomen. Dit betrof een brugfunctionaris, de directeurs van de scholen, medewerkers vanuit de Stadkamer, Travers Welzijn en Sport Service Zwolle. De interview leidraad die daarbij is gehanteerd is terug te vinden in bijlage 1.

De interviews laten zien dat er met name twee doelgroepen slecht bereikt worden met het aanbod van Abby D, te weten (1) islamitische meisjes en (2) oudere jongens en meisjes (bovenbouw). Voor wat betreft de jongens is het idee dat ze niet of nauwelijks deelnemen aan het aanbod omdat de activiteiten **niet altijd aansluiten bij hun interesses** en daarnaast ze alle activiteiten als snel **associëren met school**. Voor de (islamitische) meisjes heeft het niet deelnemen vaak een hele andere oorzaak, namelijk dat ze dit vaak **niet mogen** van huis uit of omdat ze **zorgtaken** hebben thuis. Dit vraagt voor beide doelgroepen dus om een andere aanpak.

Voor wat betreft het laten deelnemen van de meisjes wordt geopperd om eerst te zorgen dat ze deelnemen aan het **schoolaanbod** en vanuit daar te kijken of ze op termijn ook kunnen (en mogen) deelnemen aan het **wijkaanbod**. Daarmee zouden ook meisjes van verschillende scholen, maar die wel wonen in dezelfde wijk, meer aan elkaar **verbonden** kunnen worden om van daaruit hun leefwereld te vergroten. Daarnaast ervaren sommige meisjes de aanwezigheid van jongens als hinderlijk, doordat ze vaak de boventoon voeren bij activiteiten. Er wordt geopperd om met de meisjes zelf in gesprek te gaan en hen **nog actiever te betrekken bij het vormgeven van het aanbod**, zowel in de school als in de wijk. Er worden nu nog vaak actieve workshops aangeboden, maar een optie zou kunnen zijn om meer activiteiten gericht op **knutselen en spelletjes** te organiseren, op een **veilige locatie binnen**.

Of indien nodig in gesprek met de school, brugfunctionaris en ouders om na te gaan wat er thuis wellicht geregeld kan worden om deze meisjes toch deel te laten nemen. Het organiseren van **activiteiten alleen voor deze doelgroep meisjes** zou op de korte termijn een oplossing kunnen zijn om ze bekend te maken met het aanbod, maar op de langere termijn zou het wel wenselijk zijn om ze in “gemengde groepen” deel te laten nemen aan het aanbod. Daarnaast wordt genoemd dat het kan helpen om **vrouwelijke workshopaanbieders** hierbij te betrekken, om de drempel voor deelname te verlagen.

Om **deelname van de bovenbouw leerlingen te bevorderen** (zowel jongens als meisjes) is het idee om aan te sluiten bij bijvoorbeeld activiteiten rondom de musical (zang en dans), waarbij daarnaast wordt toegewerkt naar een optreden voor het schoolfeest. Het aanbod van Abby D op de scholen zou nog meer kunnen aansluiten bij de thema's die op de scholen centraal staan en dan te kijken of de activiteiten daar ook aan gekoppeld kunnen worden. De leerlingen van de bovenbouw hebben vaak al hun **blik op buiten gericht**, daar zou rekening mee moeten worden gehouden in het aanbod. Ook de huiswerkklassen zitten op een aantal basisscholen in de wijk continu vol, dat biedt ook aanknopingspunten. Maar daarbij komt wel de vraag op of **taalklassen** onderdeel zouden moeten zijn van Abby D.

De **brugfunctionaris** geeft aan weinig direct in contact te staan met de kinderen zelf, waardoor signaleren of en waarom kinderen niet deelnamen soms lastig is. Daarin zou een nauwere **samenwerking met de leerkrachten** goed zijn, waarbij signalen vanuit de leerkracht doorgegeven kunnen worden aan de brugfunctionaris. De brugfunctionaris kan vervolgens met de ouders in gesprek gaan om te kijken of en waar er drempels worden ervaren in deelname aan het aanbod. De brugfunctionaris geeft daarnaast aan dat het gesprek over Abby D eigenlijk een vast onderdeel zou moeten zijn van een **huisbezoek** dat ze aflegt, maar ze komt niet bij alle kinderen over de vloer. Er wordt tevens aangegeven dat bijv. **leerkrachten ook niet altijd op de hoogte zijn van het aanbod**, waardoor het lastig is over te brengen naar de kinderen.

Een andere belangrijke factor die naar voren komt uit de interviews is de kwaliteit van de aanbieder, maar ook de **bekendheid van de aanbieder**. Vanuit het programma wordt daar al aandacht aan besteed, om steeds meer te gaan werken met een vaste poule van aanbieders. Dit zou er ook in de toekomst bij kunnen helpen dat meer kinderen gaan of blijven deelnemen. Dit

kan ouders **mogelijk ook meer vertrouwen geven**, waardoor meer kinderen wellicht mogen deelnemen van hun ouders/verzorgers.

De geïnterviewden geven aan allemaal aan dat een **fijne plek in de wijk** waar kinderen en jongeren kunnen samen komen in een **wijkcentrum** mist. Er is wel een plek, wijkcentrum de Bolder, maar deze is niet kindervriendelijk. Daarnaast wordt aangegeven dat zowel de Bolder als de Buurtkamer van Biesbos meer op volwassenen is gericht. Daarnaast speelt mee dat er **dwars door de wijk een drukke verkeersader** van Zwolle loopt, de Zwartewaterallee. Deze weg split de wijk letterlijk in tweeën. Daarmee dient rekening gehouden te worden bij het vinden van een oplossing voor bovenstaand probleem. Er wordt **nog te weinig geïnvesteerd in ontmoetingsplekken in de Aalanden**, vinden de geïnterviewden.

In de Aalanden komen kinderen nog minder makkelijk op activiteiten af, wat er ook mee te maken heeft dat er nog **minder lang (dan bijv. in Holtenbroek) wordt geïnvesteerd** in kinderen deel te laten nemen aan het wijk- en schoolaanbod. De ontwikkeling van de Abby D app heeft aanmelden voor activiteiten al eenvoudiger gemaakt, maar toch merken de betrokkenen dat (ondanks dat iedereen heel goed weet hoe een telefoon werkt) er een **drempel** ervaren wordt. De inschatting is dat die vooral te maken heeft met onbekend zijn met het aanbod en alle **“praktische gevolgen”** die daaraan vastzitten. Bijvoorbeeld als het gaat over het wijkaanbod is er behoefte aan iemand die verbinding maakt en brug slaat naar ouders toe. Die ze bijvoorbeeld **ophaalt van de school en naar het wijkgebouw** brengt. Veel ouders **durven daar niet over aan de bel te trekken** dat ze daar hulp bij nodig hebben (omdat het ze zelf praktisch niet lukt) en geven kinderen daarom maar niet op voor het aanbod.

Naast een fijne plek om samen te komen wordt ervaren dat **sleutelfiguren in de wijk** een belangrijke rol spelen. In de Aalanden zijn er veel wisselingen geweest met betrekking tot jeugdwerkers. De sportdocenten van Sportservice trekken wel veel kinderen aan, omdat dit ook de gymdocenten van de scholen zijn. De Aalanden mist eigenlijk een Halima, wordt aangegeven, met name als het gaat om het aantrekken van (islamitische) meisjes.

Wat kunnen we doen en wie kan dat doen?

Op basis van de interviews die zijn geweest, kunnen een aantal verbeteracties worden vastgesteld. Deze verbeteracties bespreken we hieronder en staan gesorteerd per rol. In Bijlage 2 staat meer gedetailleerde informatie over door wie de acties genoemd werden en wie de acties zou kunnen oppakken.

De **brugfunctionaris** kan:

- Doelgericht met ouders gaan praten als de leerkracht aangeeft: voor het kind zou het goed zijn als die mee gaat doen met activiteit X of Y.
- Met de doelgroep in gesprek, laten meedenken over het aanbod waar behoefte aan is
 - Brugfunctionaris geeft aan dat ze wel soms al signalen opvangt over waar behoefte aan is, ze geeft dit dan door aan iemand van Travers bijvoorbeeld.
- Ouders info geven over het aanbod van Abby D

- Dit wordt nu al gedaan, met name bij ouders die minder te besteden hebben, maar zou dus ook nog meer specifiek kunnen met ouders van kinderen die nu nog niet zijn aangehaakt, maar die we wel graag aangehaakt zouden zien.
- Tijdens of na het aanbod aanwezig zijn, zichtbaar zijn en overdracht naar ouders (over verloop activiteit). Link zijn tussen school-gezin-aanbod
- Ouders mee laten denken in het aanbod van Abby D.
- In contact met jeugdwerkers: helpen in realiseren vraagstukken rond het bereiken van meisjes
- Een rol spelen in het bieden van een alternatief voor het hangen op straat

De jongerenwerker kan:

- De activiteiten nog beter laten aansluiten bij behoeftes van de meisjes. De meisjes zelf aanbod laten bedenken en regelen: maak hen medeverantwoordelijk.
- Zichtbaarheid op/in school vergroten van de Abby D activiteiten en meer specifiek voor de desbetreffende doelgroepen meisjes. Ze zijn een belangrijke spin in het web, en kunnen ook over activiteiten vertellen op de scholen (onbekend maakt onbemand)
- Ervoor zorgen dat de meisjes een eigen vaste plek in de wijk hebben waar ze kunnen samenkomen (onder begeleiding).
- Samenwerking aangaan met het jongerenwerk -> doelgroep overstijgend aan het werk gaan, meer specifiek ook voor deze doelgroep meisjes.
- Aansluiten bij Abby D aanbod (bv Huttendorp) om de relatie op te bouwen met de kinderen uit de wijk, meer specifiek deze doelgroep meisjes.
- Proberen in contact te komen met de ouders van deze meisjes, om ze vertrouwd te laten raken met het aanbod van Abby D.

De leerkracht kan...

- Een linking pin [zijn] rondom de meisjes (meisjes onderling) tussen meisjes en hun ouders, door ook in gesprekken op school (oudergesprekken) dit onderwerp en het aanbod van Abby D mee te nemen.
- Een rol spelen in het benaderen van de meisjes, omdat zij goed zicht hebben op om wie het gaat. De leerkracht kan de brugfunctionaris in contact brengen met de ouders.
- Meedenken over het specifieke aanbod voor deze doelgroep meisjes en daarnaast over een plek in de wijk waar ze elkaar kunnen ontmoeten.
- De leerkracht staat nog te vaak los van het Abby D aanbod. De leerkrachten op een laagdrempelige manier vertellen over wat er voor deze meisjes te doen is, bijvoorbeeld bij een studiedag of door ze zelf te laten ervaren en uit te nodigen bij het aanbod. Daarbij kan het helpen dat voor leerkrachten ook duidelijk is wat de toegevoegde waarde kan zijn voor kinderen, om deel te nemen aan het aanbod. Hiermee kunnen we een beroep doen op het verschil dat zij kunnen maken in de toeleiding naar activiteiten.

Buurtsportcoaches kunnen:

- Zich samen nog meer inzetten voor deze groep, binnen een wijk of wijk overstijgend

- Ze zijn een belangrijke spin in het web bij school en omgeving, waarbij de buurtsport coaches ingezet kunnen worden om de doelgroep ook buiten school om te bereiken.
- Aansluiting zoeken bij de meisjes die ouder zijn of al naar de 1^e klas van het VO gaan.
- Op het schoolplein in gesprek gaan met ouders, om ze mee te nemen in (het aanbod van) Abby D.
- Ze kunnen vanuit hun rol op de scholen en in de wijk een vast gezicht voor de doelgroep zijn.
- Vaker bij elkaar komen samen met andere aanbieders om af te stemmen over het bereik van de doelgroep (niet alleen het inhoudelijke aanbod).

Workshop aanbieders kunnen:

- Met meer input in hun rugzak ter toneel verschijnen: Abby D training over pedagogische vaardigheden en betrekken van de doelgroep.
- Een overdracht doen richting leerkracht/school over de activiteiten die zijn aangeboden en hoe dat verliep, om meer interactie en betrokkenheid te bewerkstelligen.
- Ontdekken wensen, ideeën en behoeften van de doelgroep. Improvisatievermogen: waar vraagt de doelgroep op dat moment om?
- Het aanbod van Abby D meer zien als een middel om met kinderen en jongeren in contact te komen. Het aanbod organiseren is geen doel op zich.
- Naast dat ze workshops aanbieden ook wat ophalen bij de betrokken binnen Abby D (bijv. input om de workshop anders in te richten, of andere doelgroepen te bereiken).
- Voorbeeldfunctie uitvergrooten “started from the bottom now we’re here”
- Zichzelf laten zien, bekend gezicht worden, lange tijd betrokken zijn. Langdurige samenwerkingen op de scholen en in de wijk m.b.t. het aanbod.
- (Kleinschalig) aansluiten bij schoolthema’s, aanbod op aanpassen.

Projectleider/Regiegroep van Abby D kunnen:

- Met elkaar scherper krijgen: wat is er geslaagd wanneer het geslaagd is? Wanneer zijn we tevreden? Waarom zijn we tevreden?
- In gesprek met alle aanbieders: wat is het signalement wat betreft de doelgroep die nog moeilijk te bereiken is en hoe kunnen ook aanbieders een rol spelen in het bereiken van deze doelgroep?
- Deze groep bij elkaar laten komen om te brainstormen over toekomstperspectief van Abby D (bijv. Rijke Schooldag versus Verlengde Schooldag).
- De activiteiten van Abby D ook zelf ervaren, door af en toe aan te sluiten en mee te doen.
- Verantwoordelijkheid nemen om opgave overstijgend te kijken: wat is er nog meer van toegevoegde waarde in dit programma? De projectleider kan dit verkennend ophalen in de wijk.

De coördinator Abby D. kan...

- Aansluiten bij kleine regieoverleg (directeuren uit de Aalanden) om het aanbod meer te verbinden aan het binnenschoolse (zie ook voorbeeld verbinden met schoolthema’s).
- Stimuleren op de 3 niveaus (micro, meso, macro) om tot een gezamenlijk perspectief te komen.

- Workshop aanbieders aanmoedigen om een training volgen omtrent bijv. pedagogisch didactische vaardigheden, bereiken en betrekken doelgroep, voorbeeldfunctie etc.
- Uitvraag doen bij de doelgroep wat zij willen en ze actief laten meedenken over het aanbod.
- Extra promoten van Abby D activiteiten, specifiek bij de doelgroep meisjes waar het hier over gaat.
- Leerlingen aandragen om mee te doen, mochten zij dit weten (situaties per kind)
- Band opbouwen met workshop aanbieders.
- Ouders helpen met aanmelden indien nodig.

IEMAND (nader te bepalen) kan...

- Zorgen voor **duidelijke sleutelfiguren in de wijk**, die zijn ontzettend belangrijk. Deze kan dan herkenbaar zijn voor ouders en bijvoorbeeld kinderen naar het wijkgebouw brengen en terug naar school.
- Zorgen voor een **aantrekkelijke plek in de wijk**, dat is ook echt belangrijk. Zorgen dat de plek leuk aangekleed is, op een herkenbare plek zit, niet te ver.
 - Mogelijke plekken die worden genoemd zijn de buurtkamer, en een ruimte onder in de Dollard flat. Wijkcentrum de Bolder en de buurtkamer van de Biesbos zijn meer gericht op ouderen op dit moment. Ook rekening mee houden dat kinderen de Zwartewaterallee niet zo snel oversteken, dan is het te ver. Dus aan beiden kanten daarvan moet een locatie zijn.
- Aanbod meer **afstemmen op de bovenbouw**
 - Dit polsen bij de meisjes zelf, maar vanuit de gesproken professionals zijn de ideeën voor aansprekende activiteiten: oefenen voor de musical, zingen, dansen, naaicursus, alles met beeldschermen (bv. typcursus), voorbereiding voor VO (huiswerk maken, plannen).
 - Ook genoemd: aanbod zonder jongens organiseren want die voeren vaak de boventoon.
- Een **opbouw realiseren**: eerst meisjes op school met Abby D laten meedoen, en dan samen de overstap maken naar het wijkaanbod.

Monitoring voor de toekomst

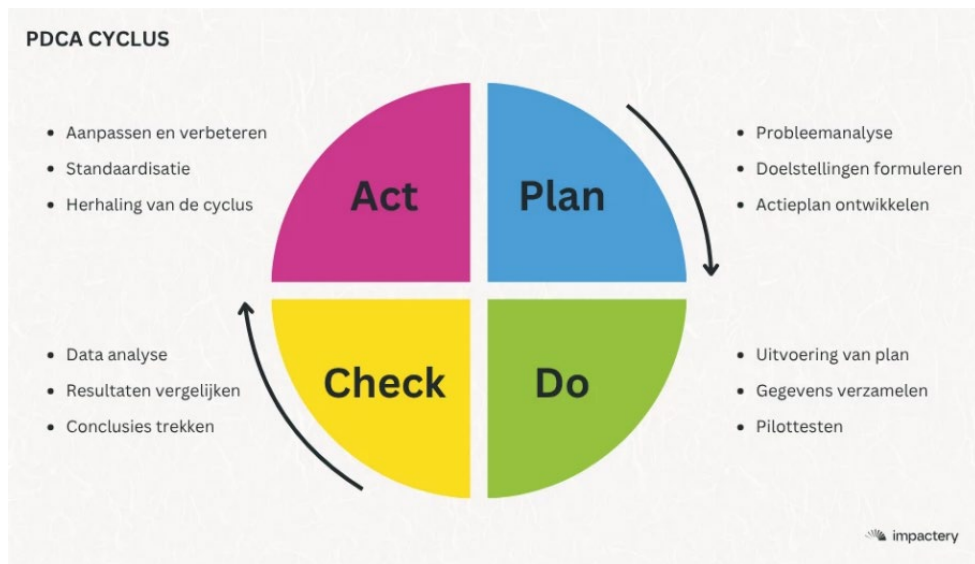
Op basis van bovenstaande acties kan de monitoring in gang gezet worden. Dat zou kunnen aan de hand van de PDCA-cyclus (Plan-Do-Act-Check). Deze cyclus is een eenvoudige manier om bezig te gaan met de acties en om verandering te stimuleren (zie figuur 2). Gedurende de looptijd van de monitoring kan je deze cyclus meerdere malen doorlopen. We leggen deze cyclus hieronder kort uit:

Plan: We gaan met een of meerdere vraagstukken en acties die hierboven staan aan de slag. We maken het op te pakken van dit vraagstuk scherp door de huidige situatie in kaart te brengen (*bijvoorbeeld: welke doelgroep, in dit geval bovenbouw leerlingen en meer specifiek meisjes, nog te weinig deelneemt aan het aanbod van Abby D*) en bedenken een plan hoe dit vraagstuk aan te gaan pakken. Dat plan bestaat uit concrete acties die we willen gaan uitvoeren om de doelgroep beter te bereiken. Dus: *welke acties moeten we met elkaar uitvoeren om ervoor te zorgen dat we deze doelgroep beter aangehaakt krijgen binnen Abby D en het aanbod beter afstemmen op hun wensen en behoeften. Welke stappen moeten we zetten met elkaar om daar uiteindelijk uit te komen?* Die stappen beschrijven we als onderdeel van het plan en voeren we in de volgende fase uit.

Do: We gaan ons plan en de acties die we hebben geformuleerd met elkaar uitvoeren. Dit gaan we doen binnen de betrokken wijk, scholen en Abby D samenwerkingspartners. We gaan de acties stapsgewijs uitvoeren en uittesten. *Bijvoorbeeld: ik ga binnen mijn eigen organisatie de komende vier weken kijken hoe ik leerkrachten beter kan toerusten of in positie kan brengen om de doelgroep die we willen laten deelnemen aan Abby D te kunnen bereiken. Of: ik ga in samenwerking met de Regiegroep/projectgroep na hoe we ruimte creëren om het aanbod beter af te stemmen op de wensen en behoeften van deze doelgroep. Of: ik ga samen met welzijnsorganisaties in de wijk na wat mogelijkheden zijn voor een ontmoetingsplek in de wijk, die voldoet aan de wensen en behoeften van de doelgroep.*

Check: Tijdens de bijeenkomsten van de Regiegroep leggen we vervolgens alle acties naast elkaar en kijken we hoe deze lopen, waar we moeten bijsturen en komen er wellicht ook knelpunten boven tafel waar we iets mee moeten (*bijvoorbeeld: het is praktisch niet haalbaar om het aanbod wat gewenst is door de doelgroep te organiseren binnen Abby D. Of: het lukt nog niet goed genoeg om leerkrachten in positie te brengen binnen Abby D*). We kijken daarbij naar wat we geleerd hebben van deze actie en wat dit betekent voor het vervolg en of en waar we willen bijsturen. Aan het einde van deze stap hebben we zicht op wat we nog moeten veranderen of aanpassen.

Act: Ten slotte is het van belang dat je reageert op de resultaten uit de vorige fase. We gaan aan de slag met de acties die we nog met elkaar hebben geformuleerd in de “check fase”. *Indien het doel nog niet bereikt is kunnen we een nieuwe cyclus starten en weer aan de slag met het maken van een nieuw/aangepast plan om ons doel met betrekking tot het vraagstuk te bereiken.* Als we ons doel al wel bereikt hebben, is het zaak om met elkaar voor dat desbetreffende vraagstuk na te gaan denken over borging.

Figuur 2. PDCY-cyclus (afbeelding verkregen vanaf www.impactery.nl)

Dat betekent dat we al werkende wijs met elkaar aan de slag gaan met bovenstaande vragen en doelstellingen. Sommige vragen kunnen we wellicht samenvoegen in één PDCA-cyclus, anderen zullen we apart of volgend op elkaar oppakken.

Als onderdeel van de PDCA-cyclus houden we met de kerngroep een **logboek** bij, waarin we alle gebeurtenissen opnemen. Dit doen we omdat het soms lastig is om na een half jaar terug te halen welke besluiten we hebben genomen, welke acties er zijn uitgevoerd etc. Op deze manier kunnen we met elkaar het proces goed volgen.

Bijlage 1. Interview leidraad monitoring

- Herken je dit vraagstuk?
 - Sinds wanneer speelt dit?
 - Zijn er activiteiten/momenten waar dit het meest zichtbaar is?
- Om welke kinderen gaat het volgens jullie?
 - Specifieke leeftijden/achtergronden/scholen?
- Hoeveel van deze kinderen doen nu mee in het aanbod?
 - Hoe 'weten/meten' we dat?
 - Welke signalen zijn er dat een groep ondervertegenwoordigd is?
- Wat denken jullie dat redenen zijn dat deze kinderen minder deelnemen?
 - Welke drempels kunnen er spelen? (bijv. vervoer, tijd, cultuur, bekendheid, veiligheid, sociale factoren)
 - Wat horen jullie hierover van kinderen of ouders zelf?
- Waar hebben deze kinderen behoefte aan qua aanbod?
 - Wat maakt een activiteit voor hen aantrekkelijk of veilig?
 - Wat hebben ouders nodig om deelname te ondersteunen? (bijv. informatie, vertrouwen, praktische hulp)
- Hoe zijn deze kinderen en hun ouders te bereiken?
 - Zijn er plekken waar jullie ze tegenkomen, of personen die wel in contact staan met hen?
 - Welke communicatiekanalen werken het beste?
- Wanneer is volgens jou het doel bereikt? Wat zou er dan anders uitzien?
 - Hoe weten/meten we dat?

Bijlage 2. Actielijst Abby D voor de Aalanden

Hieronder staan de mogelijke acties die zijn genoemd als het gaat om het vraagstuk in Aa-landen rondom meisjes uit de bovenbouw, die nu in mindere mate meedoen met de Abby D. activiteiten. Ik heb ze gesorteerd per rol, en er even bij gezet door wie ze genoemd werden:

- A. Door brugfunctionaris
- B. Door directeuren
- C. Door Harma/sportservice/Travers

Als er al concreet is afgesproken dat iemand iets gaat doen, heb ik het er expliciet bij vermeld. De meeste acties zijn dus *mogelijke* acties, die nog in gang gezet moeten worden. Het kan ook zijn dat er acties genoemd zijn die niet (nu) haalbaar zijn, die wellicht niet goed bij de rol passen, of die al gebeuren maar dat de persoon die dat noemde daar nog niet van op de hoogte was. Ik heb gewoon alle acties gedestilleerd en waar nodig wat scherper geformuleerd.

Om te beginnen volgt hier een lijst met acties die genoemd worden, maar (nog) niet met een duidelijke persoon eraan verbonden.

[IEMAND -nader te bepalen wie] kan...

- Zorgen voor duidelijke sleutelfiguren in de wijk, die zijn ontzettend belangrijk. Deze kan dan herkenbaar zijn voor ouders en bijvoorbeeld kinderen naar het wijkgebouw brengen en terug naar school [A, B,C]
 - Sara van Travers werd hier herhaaldelijk als kandidaat voor genoemd, net als Majorie van Sportservice. Sara is binnenkort terug van zwangerschapsverlof.
- Zorgen voor een aantrekkelijke plek in de wijk, dat is ook echt belangrijk [A, B,C]
Zorgen dat de plek leuk aangekleed is, op een herkenbare plek zit, niet te ver.
 - Mogelijke plekken die worden genoemd zijn de buurtkamer, en een ruimte onder in de Dollard flat. Wijkcentrum de Bolder en de buurtkamer van de Biesbos zijn meer gericht op ouderen op dit moment. Ook rekening mee houden dat kinderen de Zwartewaterallee niet zo snel oversteken, dan is het te ver. Dus aan beiden kanten daarvan moet een locatie zijn.
- Aanbod meer afstemmen op de bovenbouw [A, B,C]
 - Dit polsen bij de meisjes zelf! Maar vanuit de gesproken professionals zijn de ideeën voor aansprekende activiteiten: oefenen voor de musical, zingen, dansen, naaicursus, alles met beeldschermen (bv. typcursus), voorbereiding voor VO (huiswerk maken, plannen).
 - Ook genoemd: aanbod zonder jongens organiseren want die voeren vaak de boventoon [B]

- Een opbouw realiseren: eerst meisjes op school met Abby D laten meedoen, en dan samen de overstap maken naar het wijkaanbod. [B]

De **brugfunctionaris** kan...

- Doelgericht met ouders gaan praten als de leerkracht aangeeft: voor het kind zou het goed zijn als die mee gaat doen met [A, C]
- Met de doelgroep in gesprek, laten meedenken over het aanbod waar behoefte aan is [C]
 - Brugfunctionaris geeft aan dat ze wel soms al signalen opvangt over waar behoefte aan is, ze geeft dit dan door aan iemand van Travers bijvoorbeeld.
- Ouders info geven over Abby D [C]
 - Dit wordt al gedaan, m.n. bij ouders die minder te besteden hebben
- Tijdens of na het aanbod aanwezig zijn, zichtbaar zijn en overdracht naar ouders? Link zijn tussen school-gezin-aanbod [C]
- Ouders mee laten denken? [C]
- In contact met jeugdwerkers/BSC: helpen in realiseren vraagstukken meisjes [C]
- Een rol spelen in het bieden van een alternatief voor het hangen op straat [B]

De **jeugdwerker** kan...

- De activiteiten laten aansluiten bij behoeftes van de meisjes [C]
 - Afgesproken dat Travers gaat kijken hoe ze meer bij de meisjes hun behoeftes kunnen polsen
- De meisjes zelf aanbod laten bedenken en regelen: maak hen medeverantwoordelijk [C]
- Zichtbaarheid op/in school vergroten [C]
- Belangrijke spin in het web, vertel daarover op scholen [C]
- Een eigen vaste plek in de wijk hebben [C]
- Samenwerking richting het jongerenwerk -> doelgroepoversteigend aan het werk gaan [C]
 - Vanuit Travers ging Jorben erover nadenken hoe dit meer te doen
- Aansluiten bebuurd(?) aanbod (bv Huttendorp) om de relatie op te bouwen [C]

De **leerkracht** kan...

- Linking pin [zijn] rondom meisjes tussen meisjes & ouders -> inzetten [C]
- Zij weten om welke meisjes het gaat [C] en kunnen zeggen tegen iemand: dit kan voor jou helpend zijn. [B] Ze kunnen ook de brugfunctionaris linken aan ouders. [A]
- Meedenken over aanbod/plek voor de doelgroep? [C]

Onderstaande acties gaan vooral over hoe leerkrachten meer in Abby D mee kunnen worden genomen:

- Hen op laagdrempelige manier vertellen over wat er voor deze meisjes te doen is, bij een info middag/avond of door ze zelf te laten ervaren en uit te nodigen bij het aanbod [C]
- Goed weten wat de toegevoegde waarde is van het programma [C]
- Beroep doen op de kleine ruimte die zij hebben om het verschil te maken in toeleiding naar activiteiten [C]

Buurtsportcoaches kunnen:

- Samen inzetten voor deze groep [C]
- Belangrijke spin in het web bij school en omgeving, hen krachtig inzetten om doelgroep te bereiken [C]
- Aansluiting zoeken bij de meisjes die ouder zijn of al naar de 1^e gaan [C]
- Op het schoolplein in gesprek met ouders [C]
- Vast gezicht voor de doelgroep zijn [C]
- Alle buurtsportcoaches dezelfde kant op kijkend betreft het doel van Abby D / doelgroep [C]
- Vaker bij elkaar komen samen met andere aanbieders [C]

Workshop aanbieders kunnen:

- Met meer input in hun rugzak ter toneel verschijnen: Abby D training? [C]
- Overdracht doen richting leerkracht/school [C]
- Ontdekken wensen, ideeën en behoeften van de groep. Improvisatievermogen: waar vraagt de doelgroep op dat moment om? [C]
- ‘Gedwongen kader’ meer loslaten [C]
- Alleen aanbieden of ook ophalen? [C]
- Voorbeeldfunctie uitvergrooten “started from the bottom now we’re here” [C]
- Zichzelf laten zien, bekend gezicht worden, lange tijd betrokken zijn [C]
- (Kleinschalig) aansluiten bij schoolthema’s? [C]

Projectleider/Regiegroep kunnen ...

- Scherper krijgen: wat is er geslaagd wanneer het geslaagd is? [C]
- In gesprek met alle aanbieders: wat is het signalement wat betreft de doelgroep [C]
- Deze groep bij elkaar laten komen om te brainstormen voor toekomstperspectief [C]
- De activiteiten ook zelf ervaren, bijv. directeuren [C]
- Faciliteren van een nieuwe werkwijze [C]

- Verantwoordelijkheid nemen om opgave overstijgend te kijken: wat is er nog meer van toegevoegde waarde in dit programma? [C]

De coördinator Abby D. kan...

- Aansluiten bij kleine regieoverleg (directeuren uit de Aa-landen) om het aanbod meer te verbinden aan het binnenschoolse [B]
- Stimuleren op de 3 niveau's (tactisch/strategisch/operationeel) om tot een gezamenlijk perspectief te komen [C]
- Workshop aanbieders aanmoedigen om ... (zie acties workshop aanbieders); training verzorgen [C]

De coördinator op school kan...

- Uitvraag doen bij de doelgroep wat zij willen [C]
- Extra promoten [C]
- Kids aandragen om mee te doen, mochten zij dit weten (situaties per kind) [C]
- Band opbouwen met workshop aanbieders [C]
- Ouders helpen met aanmelden? [C]

Bronnen

Bucx, F., Eggink, E. & De Klerk, M. (2023). *Meer zicht op ouders. Zorgen, problemen en hulpbronnen van minderjarige kinderen*. Sociaal en Cultureel Planbureau.

Canon Zorg voor de Jeugd (2013). [<https://www.canonsociaalwerk.eu>]

De Visscher, S. (2010). Maakt de buurt het verschil? Een sociaal-pedagogische kijk. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 19(1), 5-21.

Gemeente Zwolle (2025). *Toekomstperspectief Holtenbroek Zwolle*. Gemeente Zwolle.

Hoex, J., Vlaardingerbroek, S., Balledux, M., Speetjens, P. & Vink, C. (2022). *Opgroeien doe je samen. Bouwen aan een stevige pedagogische basis*. Nederlands Jeugdinstituut.

Jonkman, H., Brock, A., Day, M. & Yassine, D. (2021). *Gelijke kansen in het onderwijs. Programmeringsstudie voor de regio Maassluis, Schiedam en Vlaardingen*. Verwey Jonker Instituut.

Paalman, I. (2023). Stem van de lerende. Position Paper. Hogeschool Viaa.

Pauwels, H., Kassenberg, A. & Dijkstra, G. (2022). Integraal Pedagogisch Wijkplan Lewenborg XL. 2023 – 2026. Lectoraat Jeugd, Educatie en Samenleving, Hanzehogeschool.

Terpstra, J.B., Verhage, A. & Van Reemst, L. (2022). Relaties tussen politie en burgers in een veranderende context. *Tijdschrift voor Criminologie*, 64(1), 3-14.

Verwoerdt, A., & Fase, J. (2022). Een kwestie van vertrouwen? Interprofessioneel samenwerken op school. *Vakblad Sociaal Werk*, 4, 15-17.